

Progressive Education Society's
Modern College of Arts, Science & Commerce Ganeshkhind, Pune – 16
NEP 2020 (Autonomous)
Semester End Examination: March 2025

Second Year : B. Com.
**COM-24103(e): Trade and Commerce during Chatrapati Shivaji
Maharaj Era
(Semester IV)**

Program: BCOM
Program Specific: BCOM
Course Type: DSC
Paper:

Credits: 2
Time: 2 Hours
Max. Marks: 30

Instructions to the candidate:

1. *Question No. 1 is compulsory.*
2. *Answer any Two questions from Question No. 2 to Question No. 5*
3. *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A. Answer in One Sentence (Any 10)

10 Marks

1. What is barter system of trading?
2. Which foreign merchants brought food grains to trading centres?
3. What is Kasba Market.
4. Who was responsible for development and expansion of peth or market during Maratha period?
5. What rules were applied to give place for factory of Europeans by Chatrapati Shivaji Maharaj?
6. List the important centres on Poona to Agra highway during Maratha period.
7. Which professionals supplied animals for transport system?
8. Who was ordered to repair Shivner- Malsej road?
9. How much charges were paid to coolies and bullock for rendering services for smooth conduct of commerce?
10. In one trip how many people were carried by ferry boats?
11. Enlist the factors that disrupted the trade and commerce?
12. Who was appointed by the king for maintenance of trade and commerce through ghat?

Q2) What measures did the Marathas undertake for the safety and security of the Markets and Peths?

10 Marks

- Q3) Explain the major highways used to carry the trade and commerce under the Marathas? 10 Marks
- Q4) Describe the commodities in trade during the period of Marathas. 10 Marks
- Q5) Discuss the Ghatmarg transport and communication under the Marathas. 10 Marks

मराठी रूपांतर

प्र. १ एका वाक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही १०)

१० गुण

१. व्यापाराची वस्तु विनिमय प्रणाली काय आहे?
२. कोणत्या परदेशी व्यापाऱ्यांनी व्यापार केंद्रांवर अन्नधान्य आणले?
३. कसबा बाजार म्हणजे काय?
४. मराठ्यांच्या काळात पेठ किंवा बाजारपेठेच्या विकासाची आणि विस्ताराची जबाबदारी कोणाची होती?
५. छत्रपती शिवाजी महाराजांनी युरोपियनांच्या कारखान्यासाठी जागा देण्यासाठी कोणते नियम लागू केले होते?
६. मराठ्यांच्या काळात पूणे ते आग्रा महामार्गावरील महत्त्वाच्या केंद्रांची यादी करा.
७. वाहतूक व्यवस्थेसाठी कोणत्या व्यावसायिकांनी जनावरांचा पुरवठा केला?
८. शिवनेर-माळसेज रस्त्याच्या दुरुस्तीचे आदेश कोणाला देण्यात आले?
९. व्यापार सुरळीत पार पाडण्यासाठी कुली आणि बैलांना सेवा देण्यासाठी किती शुल्क दिले गेले?
१०. एका प्रवासात फेरी बोटींनी किती लोकांना नेले जात होते?
११. व्यापारात व्यत्यय आणणाऱ्या घटकांची यादी करा?
१२. घाटातून होणारा व्यापार संभाळण्यासाठी राजांनी कोणाची नेमणूक केली होती?

प्र. २ बाजारपेठा आणि पेठांच्या सुरक्षिततेसाठी मराठ्यांनी काय उपाययोजना केल्या?

१० गुण

प्र. ३ मराठ्यांच्या अधिपत्याखाली व्यापार करण्यासाठी वापरण्यात येणारे प्रमुख महामार्ग स्पष्ट करा?

१० गुण

प्र. ४ मराठ्यांच्या काळात व्यापारातील वस्तूंचे वर्णन करा.

१० गुण

प्र. ५ मराठ्यांच्या अंतर्गत घाटमार्ग वाहतूक आणि दळणवळणाची चर्चा करा.

१० गुण